

XX

ეპოქა, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ, გარდაქმნებისა და ცვლილებების ეპოქაა. ეს ცვლილებები სუბიექტების გარდაქმნასაც მოითხოვს. პიროვნება არის რთული, კომპლექსური, თვითრეგულირებადი მთლიანი, რომელიც დროთა განმავლობაში ვითარდება.

ცხოვრების თითოეული ეპიზოდი მთელ რიგ შინაგან, ურთიერთმოქმედ მოთხოვნილებებს ბადებს, რომლებიც გარემოში არსებული შესაძლებლობების მიხედვით გამოიხატება. სრულყოფილი პიროვნების ჩამოყალიბებაში ერთ-ერთი ყველაზე მთავარი ამოცანა არის ძირითად ადამიანურ მოთხოვნილებათა თანამედროვე ეპოქის შესაბამისად ფორმირება და ორგანიზება. დევიდ მაკელანდის თქმით - „ქვეყნის წინსვლას ამბიციური მოთხოვნილებები განაპირობებენ“.

ეკონომიკური კრიზისი და მოსახლეობის მატერიალური ცხოვრების დონე საბოლოო ჯამში, არაერთგვაროვან ზეგავლენას ახდენს ადამიანის რწმენის, შეხედულებებისა და ინტერესების ფორმირებაზე. ეს არაერთგვაროვნება კი, თავის მხრივ, ზემოქმედებს ინდივიდის მოთხოვნილებებისა და შესაბამისად ქცევის სხვადასხვა ტიპის გამოვლენის ინტენსივობაზე. ეკონომიკურმა სიტუაციამ ადამიანის საქმიანობა და მოღვაწეობა შეიძლება სხვა და სხვანაირად წარმართოს, რადგანაც თითოეული ინდივიდის კულტურული და ზნეობრივი სახე განსხვავებულია და ისინი ერთნაირად არ რეაგირებენ ეკონომიკური პირობებისა და სიტუაციის შეცვლაზე. თუმცა კრიზისული მოვლენები ეკონომიკაში, წინააღმდეგობები და მწვავე დეფიციტი საზოგადოებრივი ცხოვრების სოციალურ, სულიერ და სხვა სფეროებში, აგრეთვე დისციპლინისა და პასუხისმგებლობის შესუსტება, აისახება ზოგადად ადამიანების ქცევაზე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საზოგადოებაში არსებულ მოთხოვნილებათა ფორმირებაზე მოქმედებს არა მარტო ეკონომიკური და მატერიალური, არამედ მთელი რიგი ობიექტური და სუბიექტური ფაქტორები. მოთხოვნილებათა ცვლილება თან სდევს სოციო-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ცვლილებებს. ტრანსფორმაცია ჯერაც მიმდინარეობს, ასე რომ მოსალოდნელია მოთხოვნილებათა შემდგომი ცვლა.

მოთხოვნილების, როგორც დამოუკიდებელი პრობლემის კვლევა XX საუკუნის პირველ მეოთხედში დაიწყო. ამ დრომდე მოთხოვნილებები განიხილებოდა

სხვადასხვა ემოციონალურ პრობლემებთან ერთად, მაგალითად ინსტიქტთან ერთად.

ლექსიკონებში სიტყვა „მოთხოვნილება“ სხვადასხვაგვარადაა განმარტებული, მაგრამ ძირითადი არსი ერთმანეთისგან დიდად არ განსხვავდება.

თანამედროვე განმარტების მიხედვით მოთხოვნილება არის ადამიანის, როგორც ბიო-ფსიქო-სოციალური არსების სწრაფვა სიცოცხლის უზრუნველყოფისა და განვითარებისათვის აუცილებელი პირობების მიღებისკენ. იგი ძირითადად რაიმეს დეფიციტით არის გამოწვეული.

იქ სადაც მოთხოვნილება ყოველგვარი შეფერხების გარეშე აღწევს და ღებულობს თავის საგანს, იგი ფსიქოლოგიურად შეუმჩნეველი რჩება და როგორც ნდომა და მისწრაფება არ განიცდება. მაგალითად ჩვენ არ ვგრძნობთ მოთხოვნილებას ჰაერზე, როცა უკანასკნელი საკმაოდ გვაქვს და სუნთქვის პროცესი ნორმალურად მიმდინარეობს, მაგრამ საკმარისია ვიგრძნოთ მისი უკმარისობა, რომ მოთხოვნილებაც გაიზრდება. ასევე ჩვენ არ ვაფასებთ ტვინის იმ ფუნქციას, რომელიც ძილის პროცესს უზრუნველყოფს, ვინაიდან ეს ბუნებრივად, მექანიკურად ხდება. როდესაც ადამიანი იღლება, მას ეძინება, მაგრამ, საკმარისია დაირღვეს ძილის პროცესი, რომ ადამიანს უჩნდება სურვილი და მოთხოვნილება სრულყოფილი ძილისა.

ძლიერი მოთხოვნილება ინდივიდს სწორედ იმ საგნებისა და მოვლენებისაკენ მიმართავს, რომლის დანაკლისიც მასში იგრძნობა და რომლის მოხმარებაც მას აკმაყოფილებს. ადამიანს უამრავი მოთხოვნილება აქვს. ცხადია, რომ მოთხოვნილებები არ არიან ერთმანეთისგან სრულიად იზოლირებულნი, ისინი ურთიერთქმედებენ. რა თქმა უნდა არსებობს მოთხოვნილებათა იერარქია, რომელშიც გარკვეულ ტენდენციებს უფრო მაღალი მდგომარეობა უკავიათ, ვიდრე სხვებს. ასეთ მოთხოვნილებებს დომინანტი მოთხოვნილებები ეწოდებათ რომლებიც დაუკმაყოფილებლობის შემთხვევაში უფრო ძლიერნი არიან და მძლავრობენ სხვებზე. როდესაც ორი ან სამი არათავსებადი მოთხოვნილების დაკმაყოფილების საჭიროება იქმნება, სწორედ დომინირებული მოთხოვნილება გახდება ქმედითი, ვინაიდან შეუძლებელია მისი დაკმაყოფილების გადავადება.

სხვადასხვა მკვლევარები მოთხოვნილებათა კლასიფიკაციის სხვადასხვაგვარ მოდელებს გვთავაზობენ.

თუმცა მთავარი დასკვნა ნათელია: თეორია, რომელიც მოტივირების ერთიან და უნივერსალურ კონცეფციას შემოგვთავაზებდა, ჯერჯერობით, არ არსებობს. მიუხედავად ამისა, თითოეულ ავტორს უეჭველად აქვს შემოთავაზებული ფასეული მოსაზრებები. ეს თეორიები ერთმანეთს არ გამოირიცხავენ.

დღესდღეობით ყველაზე პოპულარულია ამერიკელი მეცნიერის აბრაამ მასლოუს მოთხოვნილებათა კლასიფიკაცია, თუმცა თვითონ მასლოუმაც აღიარა, რომ მის მიერ დადგენილ მოთხოვნილებათა იერარქიული სტრუქტურა არ იყო ისეთი „მტკიცე“, როგორც ის ვარაუდობდა. მასლოუს თეორიას ძირითადად აკრიტიკებდნენ იმის გამო, რომ მან ვერ შეძლო გაეთვალისწინებინა ადამიანთა მოთხოვნილებებში ინდივიდუალური განსხვავებები, რომელთა გამოც ერთი ადამიანი შეიძლება უფრო მეტად დაინტერესდეს თვითგამოხატვით, მეორე - აღიარებით, მესამე კი - სოციალური მოთხოვნილებებით. როგორც არასებობს ერთნაირი თითის ანაბეჭდის მქონე ორი ადამიანი, ისე არ არსებობს ორი ადამიანი, რომელსაც იდენტური მოთხოვნილებები ექნებოდა. მოტივები, რომლებიც ადამიანს ამოძრავებს, ყოველთვის ინდივიდუალურია.

სხვადასხვა ადამიანისთვის სხვადასხვაგვარად მნიშვნელოვანია ძალაუფლება, ავტორიტეტი, ფული, სტაბილურობა, აღიარება, მოწონება და ა.შ. მაგალითად, აზრი არ აქვს, ადამიანს მოტივაცია იმით გაუზარდო, რომ რთული და სარისკო ამოცანების დამოუკიდებლად შესრულება მიანდო, თუკი ამ ადამიანისთვის ცხოვრებაში ყველაზე მნიშვნელოვანი სიმშვიდე და სტაბილურობაა.

ადამიანი მწვავედ განიცდის დაუკმაყოფილებლობასა და რაღაცის დაუსრულებლობის შეგრძნებას. ადამიანი, რომელიც ცუდად ახერხებს საკუთარი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას არის აგრესიული, გაღიზიანებული, არ არის დარწმუნებული საკუთარ ძალებში, და ადამიანი მსგავსი ემოციებითა და შეგრძნებებით კიდევ უფრო ნაკლებად ახერხებს მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას. ასე იქმნება ჯადოსნური წრე, რომლიდან თავის დაღწევაც ძალიან უჭირთ ხოლმე. ცხოვრებისეულ სიტუაციებში იმარჯვებენ ის ადამიანები, რომლებიც ფლობენ საკუთარი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების უნარებს. რაც უფრო განვითარებული აქვს ადამიანს ეს უნარები, მით უფრო კარგად ახერხებს იგი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებისათვის საჭირო ობიექტებს მოძიებას.

პიროვნება არ არის პასიური არსება და ამიტომ თვითონაც უნდა ახდენდეს მოთხოვნილებების იერარქიის ფორმირებას. იგი თავისი ღირებულებების სისტემას უნდა ქმნიდეს, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში

ადამიანებს ბავშვობიდან მშობლები, პედაგოგები, კეთილმოსურნე ახლობლები ასწავლიან ცხოვრებას. წვრთნიან მათ გონებას, რათა მათ იფიქრონ ისე, როგორც ყველამ, აკეთონ ისე, როგორც სურთ სხვებს. ეს ადამიანები იზრდებიან და სწავლობენ რა არის კარგი, რა არის ცუდი, რა უნდა გააკეთონ, როგორ უნდა გააკეთონ, რომელი მოთხოვნილება უნდა დაიკმაყოფილონ, რომელი არა, მშობლები ბავშვობაშივე უხშობენ შვილებს საკუთარი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების უნარებს, ისინი თვითონ წყვეტენ თუ რა არის მათი შვილისათვის საჭირო და მნიშვნელოვანი, ისინი წყვეტენ თუ ვინ უნდა გამოვიდეს, სად უნდა ჩააბაროს, ვისზე იქორწინოს და ასე შემდეგ. ეს პროცესი არ სრულდება, რადგან ასე აღზრდილი ადამიანები ამ ყველაფერს ასწავლიან თავიანთ შვილებს და აქ ისევ იქმნება „ჯადოსნური წრე“.

თუკი ადამიანი ვერ იკმაყოფილებს მოთხოვნილებებს და აკრძალვები ზომაზე მეტია, ასეთ შემთხვევაში იგი ბავშვობიდანვე კარგავს ცხოვრების ინტერესს, ცხოვრებით ტკობის შეგრძნებებს, ჰარმონიულობისა და მთლიანობის განცდას, შინაგან თავისუფლებას, ინიციატივის, თვითგამოხატვის უნარს, ემართება სოციალური სიზარმაცე, აღარ უსმენს საკუთარ სხეულსა და სულს, კარგავს საკუთარი მოთხოვნილებების აღქმისა და შეგრძნების უნარს, კარგავს ინტერესს ყველაფრისადმი. ყოველივე ამის გამო თავს იჩენს მრავალი პრობლემა და კომპლექსი, რომელიც არ აძლევს ადამიანს მშვიდი ცხოვრების საშუალებას. საბოლოო ჯამში კი უჭირს იმის გაცნობიერება და აღიარება რომ მის პრობლემებს ღრმა ბავშვობაში აქვს ფესვები გადგმული. თუკი მისი ღირებულებების სისტემა მას არ ეკუთვნის, მაშინ იგი მუდმივად დაუკმაყოფილებლობის შეგრძნებას განიცდის ან ჩნდება დესტრუქციულ საქმიანობაში ჩართვის საფრთხე. თუკი ადამიანი ცდილობს დაიკმაყოფილოს რამდენიმე მოთხოვნილება ერთდროულად, მაგალითად საკუთარი, მშობლების, ნათესავების და ასე შემდეგ მაშინ მას უჩნდება გაურკვევლობის შეგრძნება. იგი ასეთ შემთხვევაში ვერ გამოავლენს მთავარს უმნიშვნელოსგან. ეს არის წარუმატებელი ადამიანების ერთ-ერთი თვისება. ასეთ დროს ადამიანმა არ იცის რომელ მოთხოვნილებას მიანიჭოს უპირატესობა. თუკი იგი არასწორად იკმაყოფილებს მოთხოვნილებებს ყოველთვის წაგებულია როლშია.

ჯეკ კენფილდს თავის ერთ-ერთ წიგნში მოყავს შედეგები გამოკითხვისა, რომელიც ჩაატარეს ღრმად მოხუცებულ, ავადმყოფ ადამიანებთან. ისინი პასუხობენ კითხვაზე: „რას შეცვლიდით

თქვენს ცხოვრებაში, რომ მოგცემოდით მისი თავიდან დაწყების შესაძლებლობა?“ პასუხების შესწავლის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ თითოეული მათგანი ნაზობდა არა იმას რაც ჩაუდენიათ ცხოვრებაში, არამედ იმას რაც არ გაუკეთებიათ და ერთ-ერთი ხელისშემშლელი ფაქტორი ამ უმოქმედობისა იყო შიში (ან პასუხისმგებლობა). შიში - წარუმატებლობის წინაშე, შიში რომ სწორად არ გაუგებდნენ, რომ მათი საქციელი სხვებს არ მოეწონებოდათ, დასცინებდნენ და ასე შემდეგ.

რა თქმა უნდა ნებისმიერი ნორმალური ადამიანი განიცდის შიშისა და პასუხისმგებლობის გრძნობას, მაგრამ ერთია, როცა ის აიძულებს პიროვნებას გამოიჩინოს სიფრთხილე, უფრო გულდასმით აწონდაწონოს თითოეული ნაბიჯი და მეორე, როცა შიშის გამო ადამიანი ვერ ახერხებს მოქმედებას, უარს ამბობს მიზნისკენ წინსვლაზე, როცა ეს გრძნობა ფაქტიურად ახდენს მის პარალიზებას. ეს არის შემთხვევა, როცა რამის კეთება სურს ადამიანს, მაგრამ ეშინია მარცხი არ განიცადოს, ის გაურბის რისკს და ამით მიდის კიდევ უფრო დიდ რისკზე — განიცადოს სრული იმედგაცრუება, ვინაიდან ვინც არაფერს აკეთებს ის ვერაფერს მიაღწევს, ხოლო ვინც ვერაფერს მიაღწევს, ის არ არის რეალიზებული. ცნობილი რუსი ფსიქოლოგი ნატალია გრეისი ამბობს: „შიში ეს არის გამადიდებელი შუშა, რომელიც მრავალჯერ ადიდება რეალურ საშიშროებას“.

ადამიანებს ეშინიათ გაკიცხვის, კრიტიკის, არ უყვართ მისი მოსმენა, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ კრიტიკა არ მიიღო, რადგან ის შეიძლება რაციონალურ აზრსაც შეიცავდეს. მაგალითად ცნობილი კომპანიის „დანონის“ ერთ-ერთმა დაქირავებულმა დირექტორმა, რომელიც თვლიდა, რომ ყველას მაინც ვერ ასიაშოვნებ, მიმართა თავისი ჭკუით გონივრულ ხერხს, მან დაიბარა თანამშრომლები, მომსახურე პერსონალი, და უთხრა, რომ კრიტიკული და პრეტენზიული წერილები გამოეგზავნათ მისთვის. ოღონდ სათაურშივე მიეთითებინათ, რომ წერილი შენიშვნებს ეხება. იგი პირდაპირ სანაგვე ყუთში ყრიდა ასეთ წერილებს, რამაც თათბირიდან ორ თვეში მისი კარიერული წინსვლის დასრულება გამოიწვია.

თუმცა გარდა კრიტიკის შიშისა მოთხოვნილებათა დაუკმაყოფილებლობისა და წარუმატებლობის მიზეზი იმ შეზღუდვებშია, რომლებიც ადამიანის ქვეცნობიერაში ბუდობს. მაგალითად ადამიანი, რომელსაც სურს, გახდეს მატერიალურად უზრუნველყოფილი და ამ მიმართულებით ბევრს მუშაობს, შეიძლება ყველაფერს სწორადაც აკეთებს, მაგრამ რა ხდება, თუ მის ქვეცნობიერაში არის პროგრამა, რომ „ფული

- ხელის ჭუჭყია“, „მდიდარ ადამიანებს არა აქვთ სუფთა სინდისი“, „მდიდრები სინამდვილეში კი არ უყვართ, უბრალოდ მათ სიმდიდრისთვის ეტანებიან“; „მდიდრებს მშვიდი ცხოვრება არა აქვთ“ და ა.შ. ადამიანის ფიზიოლოგია და განსაკუთრებით ტვინი როგორც წესი მოწყობილია ისე, რომ ის ყოველთვის ცდილობს შეგვიქმნას კომფორტი და ეწინააღმდეგება ყველაფერს რაც არ მოდის შესაბამისობაში იმ პროგრამასთან, რომელიც მასში დევს და რომელიც განსაზღვრავს რა არის მისთვის პრიორიტეტული. ამიტომ ხშირ შემთხვევაში, მიუხედავად მთელი იმ ძალისხმევისა, რომელსაც ადამიანი მიმართავს რაიმე მიზნების მისაღწევად, მოღვაწეობის ნებისმიერ სფეროში, სპორტი, ბიზნესი, სამსახური, ურთიერთობები და ა.შ., ხშირად შედეგები იმაზე ბევრად უფრო დაბალია, ვიდრე შეეძლო მიეღო. მიზეზი კი სწორედ იმ შეზღუდვებშია, რომლებიც მის ქვეცნობიერაშია.

ნებისმიერ ადამიანს აქვს თავისი ცხოვრებისეული პრიორიტეტები და ღროთა განმავლობაში, ცხოვრების მანძილზე ისინი იცვლებიან, მაგრამ მარც ტვინი ამბობს: «შეუძლებელია ადამიანი იყოს ცხოვრებით კმაყოფილი, თუ ის საკუთარი თავით არის უკმაყოფილო!» ადამიანის თვითმიზანს წარმოადგენს იყოს რეალიზებული პიროვნება. როდესაც ინდივიდი თავისი თავით უკმაყოფილოა, ბუნებრივია უკმაყოფილოა იმ გარემოთიც, რომელშიც ვერ შეძლო თავისი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. აქედან გამომდინარე ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მოთხოვნილება საკუთარი თავის სიყვარულია. ადამიანი რომელსაც არ უყვარს საკუთარი თავი ვერ შეიყვარებს სხვებს და შესაბამისად ვერც სხვების სიყვარულსა და პატივისცემას მოიპოვებს. საკუთარი მოთხოვნილებების პატივისცემა მისცემს ადამიანს საშუალებას დაეხმაროს სხვებსაც. ხოლო ის ადამიანი, რომელიც მხოლოდ სხვისი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაზე ფიქრობს, საკუთარს ვერ იკმაყოფილებს და რჩება იმედგაცრუებული და გაღიზიანებული.

სწორედ ამიტომ საჭიროა ადამიანმა გამოავლინოს პრიორიტეტული მოთხოვნილებები, შექმნას საკუთარი პრიორიტეტულ მოთხოვნილებათა სისტემა. საჭიროა სურვილი აქციოს მოთხოვნილებად, შემდეგ კი მოახდინოს ამ მოთხოვნილების მატერიალიზაცია, მაგრამ ვინაიდან ოცნება და სურვილი ეს არის გონების მდგომარეობა, ჩვენ მას ვერ ვეხებით, ამიტომ ხშირად მიუღწევლის შთაბეჭდილებას ტოვებს, სინამდვილეში ადამიანის ტვინს არ შეუძლია შეუძლებელზე ფიქრი. სწორედ ამიტომ

მესამეთასწლეულის ფსიქოლოგები გვიჩვენებენ მოვასდინოთ ჩვენი ოცნებების ვიზუალიზაცია. ვიზუალიზაციის დროს მოქმედებს ე.წ. „მიზიდულობის კანონი“ ანუ, როცა ჩვენი გონება შეგნებულად დაიწყებს რაიმეზე მუდმივად და თანმიმდევრულად კონცენტრირებას, და თუ ამას თან ვიზუალიზაციაც ახლავს, მაშინ ადამიანის ქვეცნობიერი იწყებს სამყაროში ანალოგიური ინფორმაციის მოძიებას და მოზიდვას.

არსებობს ერთი ძველი ანდაზა „გეშინოდეთ თქვენი ოცნებების, ისინი შეიძლება მართლა ასრულდნენო“. ამ პრინციპის მიხედვით თუ სურვილს ვაქცევთ მოთხოვნილებად და ეს მოთხოვნილება იქნება ინტენსიური ის აუცილებლად დაიწყებს დაკმაყოფილებისათვის საჭირო საგნების მოძიებას, მაგრამ თუკი ადამიანს ახასიათებს საკუთარი აზრების უარყოფითად ფორმირება, ეს ნათლად აისახება მის ქცევებზეც და ცხოვრებაზეც. მაგალითად რატომ არიან ადამიანები წარუმატებლები? პირველი უმთავრესი მიზეზი მათი წარუმატებლობის არის არასწორი ფიქრი «მე ვინ მომცა ამის ბედი» ან «ჩემსას ოქროსაც არაფერი იყიდის». სწორედ ეს ნეგატიური სიგნალი, რომელსაც მათი ქვეცნობიერი გამუდმებით უგზავნის კოსმოსს, ბლოკავს მათ ცხოვრებაში ნებისმიერ წარმატებას.

ადამიანი მუდმივად ფიქრობს, მაგრამ სამწუხაროდ, მისი აზრები ხშირად ქაოტურია და ამ ქაოტური აზროვნების გამო მისი ცხოვრებაც სავეა მოულოდნელობებით. საქმე იმაშია, რომ ქაოტური და უმისამართო ფიქრი ისევე არ იძლევა შედეგს, როგორც ქაოტური და არამიზანმიმართული შრომა, ამის გამო მას მუდმივად უწევს ფიქრი უკვე მიღებული მისთვის არასასურველი შედეგების ლიკვიდაციაზე, შეცდომების გამოსწორებაზე, მაგრამ ხშირად შეუმჩნეველი რჩება, რომ მისი შეცდომები და პრობლემები ძალიან ჰგვანან ერთმანეთს, ანუ თითქმის ადამიანი ტყეპნის ერთსა და იმავე ადგილს. ამას მესამე ათასწლეულის ფსიქოლოგები ცხოვრების გაკვეთილებს უწოდებენ. ცხოვრება ჩვენი მეწყვილე პარტნიორია, ის ჩვენი ტრენერია, სადაც გვიჩვენებს იმ კუთხით გვანვითარებას და გვასწავლის. ალბერტ აინშტაინი ამბობს: „კაცობრიობის სიბრველე მდგომარეობს იმაში, რომ

ერთსა და იმავე საქმის კეთებისას ისინი ელოდებიან სხვადასხვა რეზულტატს“. ამიტომ საჭიროა სწორად მივიღოთ და ავხსნათ ჩვენს გარშემო არსებული სიტუაციები, ვინაიდან უამრავი დაუკმაყოფილებელი მოთხოვნილება ერთ დიდ გროვად იკვრება და უქმნის მთელ რიგ პრობლემებს არა მხოლოდ კონკრეტულ ადამიანებს, არამედ ზოგადად საზოგადოებასაც, ვინაიდან საზოგადოებას სწორედ ეს კონკრეტული ადამიანები ქმნიან.

ლიტერატურა:

1. შ. ჩხარტიშვილი. „აღზრდის სოციალური ფსიქოლოგია“. თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 1974 წ.
2. დ. უზნაძე. „განწყობის ფსიქოლოგიის ექსპერიმენტული საფუძვლები“. თბილისი. 2004.
3. А. Маслоу. „Мотивация и личность“. Перевод – А.М. Татлыбаевой. Москва 2002.
4. Д. Кенфилд. „Историй, которые стоит рассказать“. Москва. 2000.

SUMMARY

Active role in shaping the individual's needs
An era where we live is the period of transformation and changes. A person living in these changes is forced to be changed as well. One of the main task for formatting perfect personality is the basic human needs what has to be organized and fitted to the modern era. The needs of community are determined with social, economic and political changes and accordingly, with many objective and subjective factors. The Transformation is in the process, therefore it is expected changing of the needs as well. It follows that this issue is very popular and important.